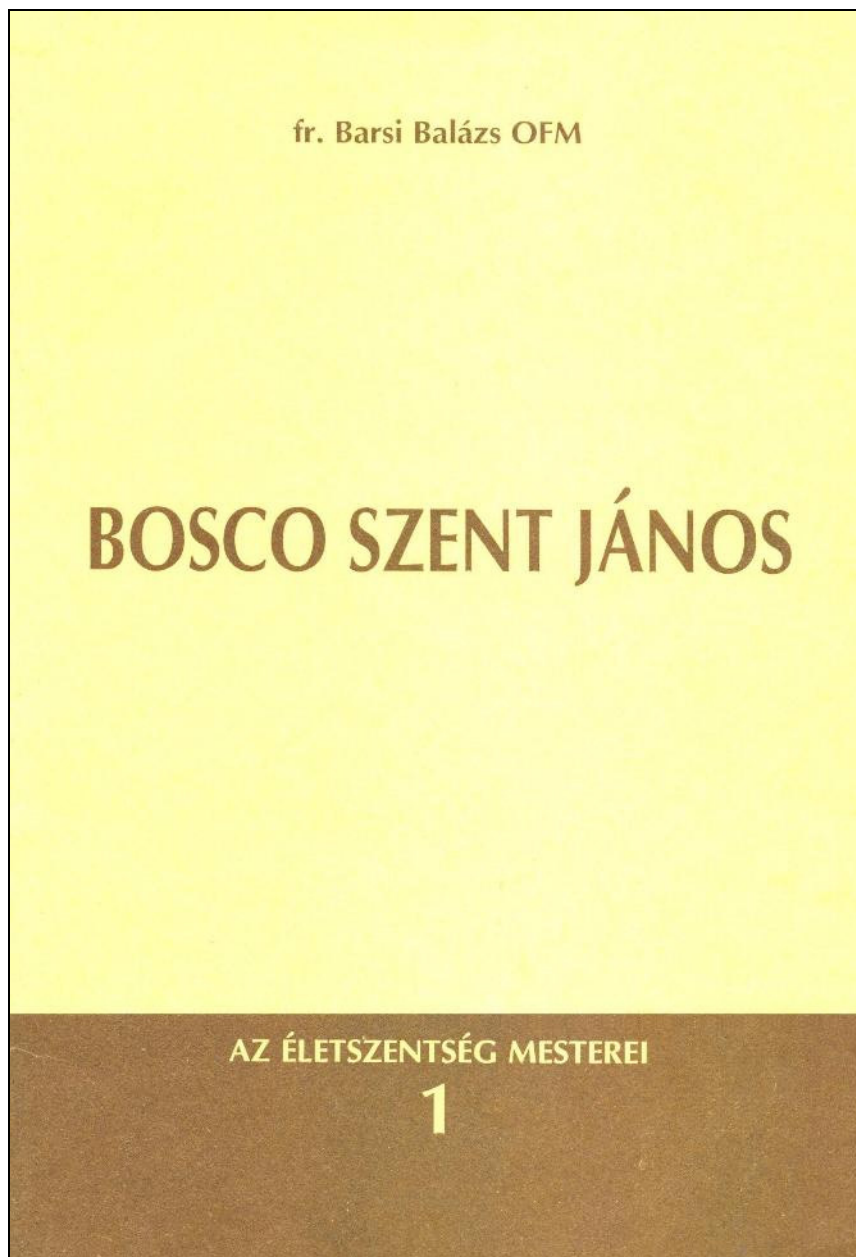

Barsi Balázs OFM Bosco Szent János

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Barsi Balázs OFM
Bosco Szent János

A könyv anyaga triduum keretében hangzott el a Don Bosco Szaléziak Óbudai Segítő Szűz Templomában 1995. január 26-28.

A kéziratot nyelvileg gondozta: Telek Péter-Pál
Lektorálta: Hidász Ferenc

Legyetek szentek, mert én az Úr,
a ti Istenetek szent vagyok. (Lev 19,2)

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című füzet elektronikus változata. A füzet 1995-ben jelent meg az Életszentség mesteri című sorozat első tagjaként az ISBN 963 8243 07 4 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző, fr. Barsi Balázs OFM, engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a szerző tulajdonában marad.

A szerző egyéb művei megrendelhetők a következő telefonszámokon:
06-87/352-983 és 06-30/3486-770

Kiadásaink anyagi támogatására pénzbeli adományokat köszönettel fogadunk az alábbi OTP-bankszámlaszámon: 11773401-06641636

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezetés	4
1. este	5
2. este	10
3. este	17

Bevezetés

„Szent Péter első levelében a Leviták könyvéből vett idézettel buzdítja a híveket: «Szentek legyetek». A kereszténység a szentségekben kezdődik... Hiszen a szentség nem más, mint az élő Istennel való kapcsolat.”

Barsi Balázs: Adventtől Pünkösdig

Korunkban, amikor az emberiség olyan távol került az Istentől, aki képmására teremtett és aki a szentségi életre hívott meg bennünket, úgy gondoltuk, hogy Balázs atyának különböző alkalmakkor az Egyház szentjeiről tartott elmélkedéseiből egy kis sorozatot állítunk össze.

A szentek sugárzó élete legyen útmutató a mi nemzedékünk számára is, hogy Krisztus szeretete és békéje bennünk és általunk is legyőzze a világban eluralkodó sötétséget.

Első füzetünk Bosco Szent Jánost, az igazi nevelőt szeretné bemutatni mind a szülőknek, mind a pedagógusoknak, hogy az új nemzedék az igaz keresztény életben gyökeret verve növekedjék.

1. este

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Don Bosco Szent János ünnepéhez közeledve ezen a három estén tőle, a nagy pedagógustól tanulunk. Én a következőt tanultam meg tőle:

„Csak feltétel nélküli szeretetben elfogadva, a személyes példa vonzásában, az abszolút értékek erőterébe helyezve növekedhet az ember.”

Feltétel nélküli szeretetben elfogadni – ez Bosco Szent János ún. megelőző módszere, ez pedagógiájának legmélyebb rétege, a gyökere. Így ír rendtársainak:

„Sohase feledkeztek meg arról, hogy ti e szeretett ifjak szüleit helyettesítitek.” Később azt írja: *„Ők a mi gyermekeink.”* Tehát nem valami általános keresztény szeretetről ír, nem is pedagógiai fogásról, hanem a szülőket említve, a szülők hivatásának merész folytatását tűzi ki célul. Csak a szentek mernek ilyen merészek, ilyen nyersekek és ilyen igazak lenni. Ha a szülői szeretetre utal, akkor egészen sajátos szeretetről van szó. Nézzük meg ennek a szeretetnek a teológiai alapjait, aztán a pszichológiai vonatkozásait, majd a gyakorlatát!

A teológiai alap: Isten szeretete teremtő szeretet. Ha ezt egyszer igazán felfognánk, abban a pillanatban elhagynánk minden bűnünket és megtérnénk. Nem tudjuk felfogni, hogy Isten nem úgy szeret, hogy mi létezzünk és megtetszünk neki; hogy a mi jóságunk felkelti a kívánságát irántunk. Ő a nem létezőt kezdi szeretni, és ezzel a létbe hívja. Örjítő szakadékok fölött találjuk magunkat egy pillanat alatt. Isten szeretete teremtő szeretet, és teremtése maga a szeretet. Lehet, hogy sokat beszélünk a szeretetről, mégsem eleget és főként nem jól.

A 138. zsoltárban így imádkozik a zsoltáros: *„Előlről-hátulról közrefogsz engem,”* Vagyis nincs porcikám, amelyet át ne fogna. Csodálatos ez a teremtés! És az eredeti bűnnel ebből az állapotból akart kilépni, emancipálódni az ember. Csakhogy ebből nem léphet ki, hiszen akkor megsemmisülne, legfeljebb ennek a tudatából léphetett ki. Többé már nem tudja azt, hogy az Isten szereti őt. S testvéreim, Isten nem büntet. Magában ebben az aktusban, a bűnben, hogy én kísérelök Isten szeretetének fénysugarából, ebben van a büntetés. Jeremiásnál olvashatjuk is, hogy Isten nem ember, nem büntet minket. Magunkat büntetjük. Az eredeti bűn állapota önmagában egy rettenetes sérülés, roncsolás.

Talán Jung, a nagy pszichológus vette észre ennek a szétrobbant belső világnak az archaikus maradványait az ember tudattalanjában. Azt az elvadult állapotot, amelyben rettegünk az Istentől. Ez az állapot termeli ki a különféle vallásokat.

A marxista valláskritikának abban igaza volt, hogy a vallások létrejöttében nagy szerepe van a félelemnek. Persze minden vallás legnemesebb képviselői eljutnak oda, hogy valamiképpen megsejtik a világosságot, a szeretetet. De a kereszténység lényege a szeretet, amelyben nincs félelem. Igaz, a kinyilatkoztatott vallás is funkcionálhat úgy, hogy maga a vallás Isten és én közém épül, mintegy Isten ellen védő fal, mert félek az Istentől. Szent Pál apostol mondja a jámbor zsidóknak: *„Ti még mindig ellenségeskedésben éltetek az Istennel.”* De ez nekünk is szólhat, amikor a böjtölés, a templomba járás és minden vallásos gyakorlat arra szolgál, hogy félelmünket Isten iránt feloldja. Az ilyen szennyes vallásosság Isten és én közém akar állni, hogy érzéstelenítse azt a kozmikus, vagy annál is nagyobb, transzcendens félelmet és rettegést, amelyet az ősbűn létrehozott bennem. Vagy pedig kitermeli az ateizmust.

Tulajdonképpen nem Isten léte a probléma, hanem az, hogy milyen az Isten. Ezt onnan tudom, hogy nem beszéltem még olyan ateistával, sem egyetemet végzettel, sem egyszerűvel és tanulatlanul, akivel a beszélgetés végére meg ne egyeztünk volna, hogy én is ateista vagyok. Az általa leírt istenben ugyanis én sem hiszek. Az ateizmus tehát bizonyos

szempontból az igaz Isten felé tett lépés. Csak nem szabadna megállnia. Lázad egyfajta visszataszító vallásos manőverezés ellen, lázad egy olyan isten ellen, aki az ember életét abszolút szabályokba akarja foglalni és így meg akarja fojtani. Ő élni szeretne, és igaza van: ez az isten nem létezik. A harmadik lehetőség, hogy ez az Istentől való rettegés a most terjedő közömbösséget, semlegességet szüli, azt a hiszteriko-liberalizmust, ami mindent megenged, csak az Istenről ne legyen szó! Mindez az eredeti bűn roncsolása, aminek nyomán képtelenek vagyunk elhinni, hogy az Isten isteni módon szeret.

Nézzük csak meg az ókori irodalmat, a mítoszokat: az istenek nem szeretik az embert, legfeljebb elviselik. Áldozatot kell nekik bemutatni, hogy jóllakjanak és hagyjanak bennünket élni. Isten viszont nem hagyja magára az embert, hanem utána jön: „*Úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte, hogy mindaz, aki benne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.*” Az az apostol írja ezt le, aki látta meghalni az Istenembert. Nem Jézus feltámadása a kinyilatkoztatás teljessége, hanem az, hogy a katona lándzsája megnyitotta az oldalát, és vér és víz folyt ki belőle, vagyis tényleg meghalt.

A hit valóban nagy teljesítmény. A János-evangéliumban az egyetlen Istennek tetsző jó cselekedet: hinni az ő Fiában. Ez az a nagy mű, amit végbe kell vinnünk életünkben, hogy minden látszat ellenére, atavisztikus rettegésünket legyőzve elfogadjuk, hogy Isten feltétel nélkül szeret bennünket. Nem kell semmit teljesítenünk azért, hogy szeretve legyünk. A szülői szeretet ilyen feltétel nélküli szeretet, ami által Isten be akarja gyógyítani az eredeti bűn sebeit. Ezért már Krisztus előtt is az egy férfi és egy nő kapcsolata, melyből gyermekek születtek, „*quasi sacramentum*”, azaz szentségi jellegű volt. Miért? Mert az anyaméhben van úgy átölelve az ember, amint a zsoltóáros mondja: „*előlről-hátulról közrefogsz engem*”.

Az anyaméh az Isten jelenléte. Isten hordozott minket anyánk méhében. Amikor pedig kilenc hónap után megszülettünk, akkor átölelt édesanyánk karja. A magzat, a csecsemő számára az anya az isteni szeretet szentsége. Majd megjelenik az édesapa: távolról megszólal egyszer egy hang. A szülői szeretet, ha egészséges, akkor egyben Isten szeretete, mert létezésünk feltétel nélküli elfogadása, igenlése. Még azt sem tudták, hogy fiúk leszünk vagy lányok, és már szerettek minket. Azt sem tudták, hogy egészségesek vagy betegek leszünk, tehetségesek vagy szerényebb képességűek. Ilyen a még romlatlan szülői szeretet. Később viszont megromolhat, amikor anyaistenséggé, pogány istennővé nőnek az anyák, és felfalják magzataikat. Nem engedik férjhez menni, megnősülni, papnak, szerzetesnek menni. Ez már az önzéssel megfertőzött, beszennyezett szeretet. Ezért minden szeretetnek keresztül kell mennie a megváltó halálon. Az édesanyának meg kell hogy szakadjon a szíve Nagypéntek sötétségében, és fel kell támadnia Húsvét hajnalán, hogy továbbra is úgy tudjon szeretni, ahogy először szeretett: feltétel nélkül. Soha nem mondhatja egy szülő: „*Szeretlek, de csak ha jó leszel.*” Ha ezt komolyan mondja, akkor vége a feltétel nélküli szeretetnek. „*Akkor is szeretlek, ha rossz leszel, csak akkor fáj.*” A szeretet nem cukorka, amit jutalomból adagolunk a gyerekeknek. Éreznie kell, hogy akkor is szeretjük, ha rosszat tesz, de ezzel fájdalmat okoz nekünk. Ez a feltétel nélküli szeretet – és testvérek, itt van a legnagyobb Isten-bizonyíték! – jár nekünk, mert nem tudnánk élni nélküle. Ha nincs a kozmoszt átfogó, feltétlen isteni szeretet, akkor az ember szükségképpen beteg lesz. A létezésünkre vonatkozik édesanyánk, édesapánk szeretete: feltétel nélküli, ingyenes, semmit sem vár. És örökkévaló.

Emlékszem, hogy gyermekkorom legnagyobb félelme az volt, hogy meghal az édesanyám. Ő nem halhat meg. Azért gondolhattam így, mert a szeretet halhatatlan. Ha egy szeretetnek egyszer vége lesz, akkor az nem is volt soha igazi szeretet. Akkor valaki iszonyatos, gonosz játékot űz velünk. A kisgyermeknek, a csecsemőnek nincs még halálfélelme. Pontosan akkor kezdünk félni a haláltól, ha már tudatosan megtapasztaltuk a szeretetet. Tudniillik akkor már az örökkévalóságot rejtegetjük magunkban, és félünk, hogy a könyörtelen vámszedő, a halál elveszi tőlünk. Van már félténivalónk. Az Úr Jézus is ilyen feltételek között növekedett korban, bölcsességben Isten és az emberek előtt.

Ha a gyermek az ilyen feltétel nélküli szeretet légkörében nevelkedik, majd kilép a szűk családi körből, akkor ki fogja a szülői szeretetet folytatni? A pedagógusnak kellene! Az, hogy matematikára tanítja, hogy kiműveli a hangját vagy az izmait, az még édeskevés.

Azt mondja Bosco Szent János, hogy: „*ti a szülőket helyettesítitek. Ők a mi gyermekeink.*” Ez egy pedagógus-zseni meglátása. Ennek a feltétel nélküli, ingyenes szeretetnek kell fogadnia a kamaszt egy még tágabb világban. Csodálatos kapcsolat ez, amit mára szinte teljesen elpusztítottunk már, a mester és tanítvány kapcsolata. Nem véletlen, hogy amikor Isten eljött a földre, épp ebben a kapcsolatban vette fel a tanítványokkal, első híveivel az elveszített, régi kapcsolatot Isten és ember között. Ő a Mester volt.

A mester több, mint a tanító. Bosco Szent Jánosra legjobban az illik, hogy mester az egyetlen Mesterben. Minden nagy ember életrajzában megfigyelhetjük, hogy a szülők után ott van egy szeretett tanító, tanár, egy mester.

Valamiképpen ők azok, akik ebben a hideg és félelmetes világban az Isten egy újabb feltétel nélküli szeretetét sugározzák a felnövő ember felé. Az egész embert átfogja ez a szeretet, mert mindenestül elfogadja. Testvéreim, magunkat sem ismerjük egészen, még kevésbé az Istent, mégis képesek vagyunk a másikat és az Istent is a maguk titokzatos ismeretlenségében is elfogadni: a feltétel nélküli szeretet által.

Amíg éltek drága nagyszüleim, akárhányszor hazamentem még papként, pedagógusként is, ritka volt az a nap, hogy ne emlegették volna az áldott Kovács igazgatót. El lehet képzelni, hogy hat év alatt ez az egyszerű falusi kántortanító mit adott ennek a generációnak, ha nyolcvanéves korukban őt emlegetve mindennap kicsordult a könnyük. Ha szépen prédikáltam, akkor azt mondták: „Fiam, ez olyan mise volt, mintha a Kovács igazgató úr orgonált volna.”

Nem lehet fél szívvel, fél állásban pedagógusnak lenni. Egészen rá kell tennem az életemet, oda kell adnom a növendékeimnek, hogy mintegy megegyenek. Mindenük kell hogy legyenek. De nem szabad, hogy nekem mindenem legyen a növendékem. Krisztus kell hogy a mindenem legyen. Különben megromlik a szeretet, mert visszavárom attól, akinek adtam. Nem azért nevelek, hogy visszakapjam, hanem hogy növendékeim képesek legyenek másokat szeretni.

Sík Sándornak van egy gyönyörű képe a szülőkről: a megszedett gyümölcsfa. A pedagógusnak is ilyennek kell lennie. Krisztusból kell élnie, ő a kenyere, ő az élete, ahogy Szent Pál mondja. A pedagógus élete viszont odaadott élet. Testvéreim, igazából ez tenné katolikus iskolává az iskolákat. Sok feltétel, eszköz talán hiányzik, de ha ilyen pedagógusaink lesznek, akkor meg vannak mentve fiataljaink. Aki így tud szeretni, az azután merhet követelni. Isten is feltétel nélkül, de igényesen szeret.

Mit jelent, pszichológiai vonatkozásban, elfogadni a kamasz fiút, a kamasz lányt? Miután felfedeztük a tudatalatti világot, nem szabad többé figyelmen kívül hagyni. A tudatos csak egy kiemelkedő kis rész, s a mögé leszorított élmények, sérülések világa sokszor azzal fenyeget, hogy elönt mindent. Az is mi vagyunk. A nevelőnek pedig az a feladata, hogy elfogadja mindenestül az ő növendékét.

És itt Bosco Szent Jánosnak volt egy hatalmas lehetősége, ami csak nekünk, papoknak van meg: a gyóntatás. Húsz éven át gimnazista fiúkat gyóntatva Esztergomban jöttem rá, hogy ez az igazi nevelés. Hogy Krisztus, a Mester, az egyetlen Mester itt tanít és gyógyít bennünket. Hatalmas feladat az ifjúval közösen keresni és megtalálni hivatását. Itt megint az előbb említett szeretettel kell feléje fordulni.

Amikor befutott hozzám egy fiú, hogy ő piarista atya lesz, piarista tanár – sose látott piaristát –, ettől kezdve úgy beszéltem vele, hogy az is lesz. Nem szabad rábeszélnem arra, hogy ferences legyen, mert az Isten másfelé vezette. Sőt, itt mindjárt meg kell különböztetnünk két dolgot. Az egyik egy a távoli jövőben esedékes esemény, amikor majd beöltöztetik piaristának és pappá szentelik – mindez még meglehetősen bizonytalan. A másik

viszont: most megszólította az Isten, és erre azonnal válaszolnia kell. Nem kell éveket várnia, hanem most kell választ adnia a hívásra. Akkor nem kétséges, hogy meg fogja találni, hogy hová szánta őt az Úristen.

Testvéreim, a legnagyobb élményeim közé tartozik, amikor józan, normális, egészséges fiatalokat nevükön szólít az Isten. Egyik-másik zokogva mondta el az eseményt, ami történt vele. Lehet, hogy a tudata beöltözteti ezt az isteni hívást abba, hogy szerzetesnek kell lennie. Nem feltétlenül en'ől van szó. Az Isten szentségre hívta, mint minden megkereszteltet. És erre a hívásra azonnal válaszolnia kell. Itt a pedagógus óriási felelőssége: hogyan segít ebben a válaszadásban.

Hogyan gyakoroljuk ezt a feltétlen elfogadást? Az első és legfontosabb: a beszélgetés. Ezt sem a szülő, sem a nevelő nem hagyhatja ki az életéből. Az ilyen beszélgetésnek két funkciója van: a felszínen történő gondolatközlés mellett van egy rejtett, nagyon mély funkciója is, amivel azt mondjuk ki, hogy „szeretlek téged”. Persze, ezt kifejezetten nem szabad és nem is kell kimondanom egy tanítványomnak. Bejön hozzám azzal, hogy van egy problémája, holott látom az arcán, hogy semmiféle problémája nincs, csak ürügyet keres a beszélgetésre. És ez a gyerek, miután két-három órát beszélgettünk, azt mondja – *Atya, az édesapámmal egész életemben nem beszéltem két órát ilyen komoly dolgokról. Nagyon köszönöm.* Ez a nevelés.

Persze, végezzünk pedagógiát, pszichológiát, készüljünk..., de ha a készség, a meghallgatás képessége hiányzik, akkor minden homokra épül, összedől. Ha viszont megvan, ez mindenre megtanít.

Az a baj, hogy ma a szemináriumokban, az iskolákban a pedagógus más akar lenni, például politikai szereplésre, vagy valami egyházi rangra törekszik. Egy pedagógusnak nem lehet más vágya, mint hogy tanítványaié legyen egészen. Egyetlen ilyen pedagógus megment egy egész intézményt. Elég egy Bosco Szent János a magyar szaléziaknak.

A beszélgetés: nem csak információcsere — az is nagyon fontos —, hanem annak kifejezése is, hogy komolyan veszem a másikat. Gyógyító beszélgetések kellenek! Nagyon sok és egyre több gyerek sérülten kerül ki még a katolikus családokból is. Hogy mit él át az a fiú, akinek a szülei elváltak, az iszonyatos. Ő egy világmindenség, egy új kozmosz, amelybe most beletörtek, belezúrtak. A beszélgetés feladata, hogy helyre tegyünk a dolgokat, hogy ha az édesanyjánál van, akkor ne utálja az édesanyjával együtt az apját, ne tegye meg egyiket se bűnbaknak, hanem szeresse mindkettőjüket. Zseniálisan romlatlanok tudnak lenni a fiatalok, ha van valaki, aki beszélget velük, aki elfogadja őket; aki megáldja és feloldozza őket. A gyóntatás olyan csodákat tud művelni, amire egy pszichológus nem képes. „Amit feloldoztok a földön, fel lesz oldva a mennyben is” – valójában ez a nevelés teljessége: feloldozom őket megkötöttségükből és egy új világot nyitok meg előttük.

Ehhez a jézusi papságban irgalmas és hűséges papokra van szükség. Irgalmasnak lenni nem azt jelenti, hogy megalkuszom a bűnnel, hogy tanítványom kedvében járok, megengedek, elbagatellizálok „divatos” bűnöket. Ezzel én magam roncsolom az ő lelkiismeretét, hiszen azért jött el, mert érzi, hogy valami nincs rendben ezen vagy azon a téren. Hogyan lehetek igazán irgalmas? Ha sikerül megéreztetnem, hogy a bűn olyasvalami, amivel magunknak ártunk, mintegy saját fejlődésünket, emberi kiteljesülésünket akadályozzuk.

Aquinói Szent Tamás meri azt mondani, hogy Istent közvetlenül nem bántjuk meg a bűneinkkel, hiszen őt nem lehet megsérteni. A bűn csak nekünk árt, Istennek csak azért „fáj”, mert szeret minket. S ha a fiatal nem tud legyőzni egyfajta bűnt, rossz szokást, akkor megtanulja, hogy különféle módon küzdjön ellene. S nekem tudatosítanom kell benne, hogy az Isten így is szereti őt. Lehetséges, hogy ezt a gyöngeséget, mint keresztet hordoznia kell még egy ideig.

Egy ilyen probléma áldássá válhat számára azáltal, hogy újra és újra Istenre utaltságára emlékezteti, hozzá köti, elmélyíti vele való kapcsolatát. Ha egy szempillantás alatt megszűnne a problémája, talán felületessé válna istenkapcsolata, sőt, talán meg is szűnne.

Ugyanakkor az Istenhez hűséges papnak azt is el kell mondania, hogy Isten a bűnöst szereti, de a bűnt utálja. Milyen beteg szeretet a szülők részéről, pedagógusok részéről, amikor a fiatalságot szeretve a bűneiket is szeretik. Ez olyan, mintha a barátomban szeretném rákbetegségét, amely roncsolja a testét. Milyen szeretet az, amely ugyanúgy szereti az embertársát, mint ami őt szétrágja, tönkreteszi.

A feltétlen szeretetnek, amely gyógyító légkörként veszi körül a felnövekvő fiatal, imádságba kell torkollnia. A legnagyobb nevelők rengeteget imádkoztak növendékeikért. Nézzük csak meg Szent Pál leveleit. Ha valakiről, róla aztán joggal mondhatjuk, hogy aktív lelkipásztor volt. Ugyanakkor senki nem imádkozott annyit, mint ő. Aki kijátssza az imádságot a munkával, annak a munkája sem lehet teljes értékű: hazudik és becsapja önmagát és környezetét is. Szent Pál azt írja: „*Szüntelenül megemlékezem rólatok Istenünk és Urunk színe előtt.*” És felsorol egy tucat nevet, akikkel kapcsolatba került, akiket megkeresztelt. Írja is: „*Ha számtalan tanítók volna is Krisztusban, atyátok nincs sok. Az evangélium által én adtam nektek életet Jézus Krisztusban.*” (1Kor 4,15) A szekták tanításával ellentétben: igenis van atyaság Krisztusban, s ez az atyaság a papság lényege. Bosco Szent János életét is átszövi az imádság. Gyönyörű kifejezés: *imádságomban hordozlak téged.* Amint az édesanya hordozza méhében a magzatot, ugyanúgy az igazi nevelőnek állandóan hordoznia kell imájában növendékét. Ezzel megteremti számára az isteni szeretet erőterét, a feltétlen bizalom légkörét. Imádkozni valakiért nem azt jelenti, hogy kioktatom a Jóistent, hogy mi mindenre van szüksége a növendékemnek. Arra se próbáljam rávenni, hogy szeresse őt jobban, mint eddig, hiszen végtelenül szereti. Imádkozni másokért annyi, mint részt venni abban a szeretetben, amellyel Isten szereti őt.

2. este

A kereszténység legnagyobb pedagógusa, Bosco Szent János csodálatos módszerének, a megelőző – a bűnt megelőző – módszernek a gyökereit kutatjuk. Az ő élete, példája alapján azt találtuk, hogy az egyik gyökér a tanítvány elfogadása a feltétlen szeretetben.

A másik a vonzó példa, amellyel őt szinte belesodorja a jóba. *„Amikor Jézus megmosta tanítványai lábát, fölvette felsőruháját, újra asztalhoz ült és így szólt hozzájuk: Tudjátok, mit tettem veletek? Mesternek és Úrnak hívtok. Jól teszitek, mert az vagyok. Ha tehát én, az Úr és Mester megmostam lábaitokat, nektek is meg kell mosnotok egymás lábát. Példát adtam nektek, hogy amit én tettem, ti is tegyétek meg.”* (Jn 13,12-15) Ezt nagyon rosszul is lehet érteni. Sok keresztény úgy gondolja, hogy az Úr Jézus egyébire sem gondolt, mint a példaadásra. Ez teljesen kiüresíti az Evangéliumot. Vannak, akik úgy gondolják, hogy példaadás végett kísértetett meg. Nem, valóban kísértést szenvedett. Egyesek úgy gondolják, hogy azért sírt Lázár halálán, hogy megmutassa, mennyire ember. Nem azért, hogy mutasson valamit, hanem mert valóságosan megrendült, mert tudott szeretni. Amikor Atyjához imádkozott a Getszemáni kertben, akkor sem példaadásból mutatta be, hogy milyen szavakat mondjunk Istennek, ha ilyen nagy baj szakad ránk, vagy nem értjük az ő akaratát, hanem ténylegesen kínlódott, agonizált.

Ez a „példát adtam nektek”, annyit jelentett, hogy Jézus egy bizonyos ponton tudta, számot vetett azzal, hogy tanítványainak ő abszolút példakép lesz. Akart is az lenni. Ezért mondja, hogy „egy a ti mesteretek”. Sőt, az egész emberiségnek igazában ő a mestere. Miben? Nem a mesterségekben, nem a tudományokban, hanem abban, hogyan kell az emberi életet úgy leélni, hogy az át legyen itatva az Isten misztériumával.

Minden eretnekségben van valami zseniális. A hereziológia csodálatos tantárgy, melyben a sok eltévelyedés mellett itt-ott az emberi zsenialitás is megcsillan. Az eretnekek rendszerint különleges élességgel látnak meg valamit, s ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni. Így például Pelagius, Szent Ágoston kortársa, aki úgy gondolta, hogy az eredeti bűn nem más, mint rossz példa. Ádám rossz példát adott. Jézus viszont jó példát. A megváltás sem egyéb, mint jó példa: az Úr Jézus a kereszten megmutatta, hogyan kell az Atya akaratát mindvégig keresve akár az életünket is odaadni. Egyébként a marxizmus rokon a pelagiánus eretnekséggel abból a szempontból, hogy az embert eredendően jónak tartja. Pelagius szerint az emberi természetbe nem rontott bele az eredeti bűn, igazában úgy vagyunk, mint Ádám a paradicsomi állapotban. Kaptunk egy rossz példát Ádámtól, kaptunk egy jó példát Krisztustól, és tőlünk függ, hogy melyiket követjük. Nem így van.

Mindennap tapasztaljuk az ellenkezőjét, hogy sebzettek, egyensúlyt veszített, roncsolt emberek vagyunk. Még a szent keresztség után is megmarad ez az egyensúlyvesztettség. De zseniális pedagógiai szempont volt Pelagiushnál, hogy felismerte a példa hatalmas erejét. Honnan van a példa ereje? Onnan, hogy nem az értelemre hat csupán, nem egy magyarázat. Hat az akaratra, hat az érzelmekre, és hat az irracionális világra. Ha egy példát látunk, az a példa belénk hatol, és egyszer csak hatni kezd, megmutat számunkra egy megvalósítási lehetőséget.

Elmélkedjünk először a rossz példa hatásáról. Testvérek, nem csak az eredeti sebzettség állapota áll fenn, és termeli ki bennünk a rosszat, a bűnt, hanem az egymásnak adott rossz példa is. Gondolkodjunk csak el azon, hogy milyen felelősség terhelte azt, aki először térített el egy repülőgépet. Azóta hány és hány repülőgép eltérítés történt és történhet minden nap, hisz a példa adva van.

A rossz példa félelmetesen ragályos. Tapasztaljuk, hogyan harapóznak el az önpusztítás különféle fajtái: az öngyilkosság, az alkoholizmus, a kábítószeres használata, vagy az olyan

őrültség, mint a homoszexuálisok „házassága”, melyre az Egyház áldását is követelik. Már az, hogy ennek pusztán lehetősége felmerül, akkora roncsolás az emberi agyokban, hogy évszázadok alatt alig tudunk majd kigyógyulni belőle. A példa rettenetes erkölcsi nyomással nehezedik minden emberre, de különösen is a fiatalokra. Nem azért, mert a fiatalok rosszabbak, hanem épp azért, mert jobbak, naivabbak, ártatlanabbak. Mert kevés a tapasztalatuk, és ezért könnyen hajlanak arra, hogy mindent kipróbáljanak. Mert nincsen kellő veszélyérzetük, s bíznak abban, hogy még lesz elég idejük és erejük helyrehozni azt, amit esetleg elrontanak. És mert minden látszat ellenére, az ifjúság számára a felnőtt világ azért tekintély.

És itt követjük el az idegen bűnök sokaságát, amely bonyolult szövedékként hálóz be újabb és újabb embereket. Az Úr Jézus nagyon kemény, amikor ezt mondja: – *Jaj annak, aki megbotráncoztat egyet is a kicsinyek közül.* (Mt 18,6-10) Megbotráncoztatni itt azt jelenti, hogy a példánkkal valakit bűnre vezetünk. Az ilyen megbotráncoztatónak jobb lett volna, ha malomkövet kötnek a nyakára és a tenger fenekére süllyedt volna. És most gondolkodjunk el azon, mennyire játszunk közre példánkkal a rossz terjedésében: amikor például horror- és pornóújságot árul egy katolikus keresztény. Sajnos a zsinat után elvesztettük az érzékünket aziránt, hogy nagyon sok felnőtt nem felnőtt keresztény, tehát le kellene írni, és beszélni kellene róla, hogy az ilyen súlyos gyónás-téma. Bizonyos foglalkozások egyenesen összeegyeztethetetlenek a kereszténységgel. A katekumen bevezetése az ősegyházba azzal kezdődött, hogy keresztapja elmondta neki: „*Nézd, ide te nem járhatsz, ez egy nyilvánosház. Ezeket a szavakat nem ejtheted ki soha többet. Ezt a foglalkozást nem űzheted.*” Mekkora a felelősségünk akkor, amikor engedjük, hogy a tévén, és főleg a videón keresztül a rossz példa megfertőzze gyermekeinket!

Testvéreim, össze kellene fogniuk pszichológusoknak, tanároknak, papoknak, és vizsgálatok alapján kimutatni, milyen mélységes, szerintem gyógyíthatatlan roncsolást végez a videózás – ugyanolyan nagy jót is tehetne – a fiatalság és az idősebbek memóriájában is. Most ne csak a kifejezett bűnökre gondoljunk. Tizennégy évet éltem otthon a szülőfalumban, és ezalatt két embert láttam halva feküdni, ők is szép, természetes halállal haltak meg. Ezzel szemben a mai kisgyerek minden este lát öt-hat gyilkosságot, annak apró részleteivel együtt. Testvérek, fel sem tudjuk mérni ezt a mérgezést. Ezt nem bírja el, nem tudja feldolgozni az emberi memória. Valószínűleg biológiai elváltozásokat okoz, hosszabb távon korcsosuláshoz vezet. Ezekkel a példákkal szemben a tanítás, a szó gyenge. Miért? Azért, mert ideológiai síkon folyik, általában az értelemhez szól, és az akaratra apellál. A példa viszont mélyen beleivódik az emberbe. S a szó annyira gyenge, hogy a mai bűnös gyakorlat láttán a katolikus erkölcstudósok egy része is meginog, és hezitálni kezd a tanítás igazát illetően. És olyanokat mond, ami már nem az Egyház tanítása. Annyira megszánja a „szegény” mai embert, aki ki van szolgáltatva a bűnös világnak, hogy megsajnálja önmagát, mert nem érti meg őt Krisztus és az Egyház.

A múltkor a *Mérleg* nagyon földühített. Ott azon sopánkodik egy neves morálteológus, hogy az ember végtére is szubjektum, aki a Tízparancsolat vasrácsával szemben sokszor gyöngének bizonyul. Ezért meg kell értenünk azt a szegény embert, aki ilyen és ilyen dolgokat örökölt, ilyen és ilyen rossz példa hatott rá stb. És végül is fel kell őt mindig mentenünk, s ezzel magunkat is felmentjük. Ezzel kapcsolatban kezdett nekem gyanússá válni az egész. „A Tízparancsolat vasrácsa” mögött vajon nincs egy másik szubjektum? Mikor „a fényes istenarcot vér s fájdalom fedi”? Ez nem szubjektum? A katolikus morálteológia kihagyja az Istenembert, aki értem vérrel verejtékezik, agonizál, hogy megmentsen?

Látjátok, a tanítás gyenge a példával szemben. A terjedő példákkal szemben elerőtlenedik, sőt megzavarodik. Az intés hatástalan, a tiltás nem elégséges. A példa viszont egyszerűen belép az ember életébe. Amikor, még pappá szentelésem előtt, Pasaréten

kicsiknek tanítottam hittant, egy alkalommal valamin dolgoztunk, és olló meg kés is volt az asztalon. S az egyik kicsi odaugrik, fogja a kést, és nekimegy vele a másiknak. Nekem soha nem jutott eszembe, hogy a kés arra is jó, hogy embert öljenek vele. De a gyerek esténként a tévében azt látja, hogyan szúrják le egymást az emberek. Nyilvánvaló, hogy ezután eljátszik a gondolattal, hogy ő hogyan bána el valakivel... Ilyen erős a példa, s ha rossz, beláthatatlan következményekkel járhat.

A rossz példával szemben egyedül az életerős, belső gazdagságtól túlcsoorduló jó példa lehet hatásos. Bosco Szent János ezzel sodorta az ifjakat az életszentség felé. Nem lehetett akármi minden nap látni egy élő szentet! És jaj a magyar ifjúságnak, ha nem lát szentet! Nemcsak a mi egyetlen mesterünk, Krisztus, hanem a benne kapott kisebb mestereink és tanítóink is tudatában voltak példakép voltuknak. Ez számunkra talán idegen, szerénytelenségnek, gögnek tűnik. A mi alázatosságunk azonban sokszor álalázatosság: valaki egyszer nagyon szerénykedett, mire a másik rászólt: Ne tartsd magad olyan kicsinek, nem vagy te olyan nagy!

Egyszer Szent Ferenc atyánkhöz odament egy novícius-testvér és kérte, engedélyezze számára a psalterium (zsoltároskönyv) használatát. Erre Ferenc próbálta neki megmagyarázni, hogy nem ezen múlik a szerzetesség, hanem a belső odaadáson. – „*Na de hát a bencéseknek is van psalteriumuk.*” – hangzott az ellenvetés. És Ferenc tudta, hogy nem az a veszély, hogy egyszer a testvérek, akár az összes testvér is kezébe veszi a psalteriumot. Másról volt szó, de ez a fiatal testvér nem értette. – „*Tudod, ha most egy psalterium kell neked, később majd egy breviárium (amiben benne vannak az olvasmányok és antifónák is), azután odaülsz a katedrához, és azt mondod a testvérednek: -Hozd ide a breviáriumomat.*” – Hogy vissza tudunk élni a szentekkel! Nem arról van szó, hogy egy kisebb testvérnek, egy ferencesnek nem lehet breviáriuma, hogy nem lehet egyetemi tanár, de ez a gesztus nincs megengedve neki. Sem az a felsőbbrendű osztályöntudat, ami megnyilatkozik benne. Ez ellen Ferenc olyannyira tiltakozott, hogy magából kikelve kiáltozta az értetlenkedő testvérnek: „*Én vagyok a te breviáriumod, én vagyok a te breviáriumod.*” Micsoda öntudatról tanúskodik ez a kijelentés: énbennem találod meg mindannak a rövid foglalatát (breviárium), amit Isten akarata szerint tenned kell!

Don Bosco is ugyanezzel a szinte megbotránkoztató magabiztossággal jelenti ki: „*Azt tegyétek, amit én. Engem kövessetek.*” De vajon nem ezt mondta Szent Pál is: „*Legyetek követőim, mint én Krisztusé*”? Igen, így értjük meg, miért óriási áldás a Katolikus Egyházban a szentek serege. Újra és újra elmondom, hogy Krisztus Urunkat egy dologban nem lehet követni: a Krisztus-követésben. Ezért alkot az apostolokból mindjárt mintákat, példaképeket a Szentlélek. De a protestáns kegyességben szentségre jutott férfiak és nők is mintát adnak, enélkül kegyetlenül nehéz, szinte lehetetlen volna Krisztust követni.

Persze, Bosco Szent János úgy lett igazán példa, élő példa fiainak, hogy nyitott könyv volt az élete. Nem voltak különűtjai, minden lépéséről tudtak, látták problémáit és látták a megoldásait. A példaképnek áttetszőnek kell lenni. És ha visszagondolunk eddigi életünkre, rádöbbenünk, hogy mennyire meg kell köszönnünk a jó példát. Igaz, ez a jó példa nem hat látványosan úgy 25-30 éves korig, hanem csak rejtetten van meg. Később azonban kamatostul jön elő, és most már azt veszem észre, hogy a mondataim is azok, amiket korábban az én nagy mestereimtől hallottam. Szüleimtől például az Isten imadásának szellemét. A családban nemhogy káromkodás nem fordult elő, de az Isten imádása valami abszolút dolog volt anélkül, hogy valaki is kényszernek érezte volna. Az Úrangyala imádkozása közben beléphetett akár a párttitkár is; kis mellékszereplőként, szégyenkezve kellett meghúznia magát az imádság végéig. És akkor éreztem, hogy a Rákosi-rendszerben sem Rákosi az, akinek a kezében van a történelem. Van valaki, aki hatalmasabb. Megéreztem az Isten imadásában főlegyenesező ember szabadságát.

Egyik bencés tanárom 33 éves volt. Mondtam is neki, hogy az atya éppen annyi éves, mint Krisztus. Szüzessége szinte ragyogott róla. És nagyon boldog ember volt. Nekem mesélhetnek, hogy beteg dolog a szüzesség, vagy hogy legfeljebb fogakat összeszorítva lehet megtartani. Ő tízesével sodorta a papság felé a fiúkat, anélkül, hogy egy szót is beszélt volna róla. Az az öröm, az a tisztaság, ami sugárzott belőle, az a túlcsonduló élet minden ellenérvet lesöpört. Jöhetett a kommunista propaganda! Le akartak beszélni arról, hogy elmenjek szerzetesnek, de előttem ő volt, és nem csalódtam benne. Ilyen meghatározó találkozások, persze, azért a szentek közösségének tagjaival lehetségesek igazán. Bosco Szent Jánossal az itt ülő szalézi testvérek mind találkoztak. Tudom, én is Ferencel. Lisieux-i Szent Teréz fényképe ott van az íróasztalomnál, mert valahányszor ránézek erre a lányarcra, mindannyiszor kegyelemben, erőben részesülök. Akárhányszor előveszem John Henry Newman bíboros írásait, a mennyországban érzem magam. Vagy Prohászka Ottokár naplója és az Elmélekedések az Evangéliumról. Ezek ellen a példák ellen nincsen érv. Persze, itt is megvannak az utánzás, a követés fokai.

Az első a naiv és külsődleges utánzás. A második a kritikus és bensőséges utánzás. A harmadik, a legfontosabb: a lényegét transzponálni tudó utánzás. És ezek egyben a szabadságra való vezetés fokai is. A nevelés művészetében a fokozatosság rendkívül fontos. Egy szemináriumban például nem lehet azzal kezdeni: – Felnőtt ember vagy, itt a kapukulcs, akkor jössz ki és mész be, amikor akarsz. — Ezzel tönkretennénk azt a fiatalembert. Ellenkezőleg. Most újrakezdesz, állj bele a világ szemében talán abszurdnak tűnő engedelmességbe, és a végén majd megkapod a kapukulcsot, s mehetsz, ahová akarsz, miután felszenteltek. Ha egy-egy fokozatot kihagyunk, akkor tönkreverjük a nevelést. És érdekes, hogy az utánzásnak a fokozatai a szabadságra való vezetésnek a fokozatai.

Nagyon kérem testvéreimet, hogy védjék meg a nemzeti tantervet egyfajta álszabadságra hivatkozó semleges légkörrel szemben. A semleges légkör nem vezet el szabadságra. Az olyan iskola, amely az Isten-kérdésben semleges, vagyis a lét végső értelmét zárójelbe teszi, megrontja a gyermeket. Az szellemi és lelki bordélyház, melyet rendőrségre kellene szüntetni. Nem a nem egyházi iskolák ellen beszélek, mert van becsületes, a lét végső értelmét, vagyis Istent kereső iskola is. Mivel érvelnek a semlegesség hívei? Azzal, hogy a semlegesség által a gyerek szabad lesz. Nem lesz szabad! Ha 18 éves koráig az Istennel, a lét egészének értelmességével szemben közömbös, ha megtanították már a szeretkezés minden technikájára és minden egyébre, viszont soha nem merült fel az a kérdés, hogy miért is vagyunk a világon, akkor ez a fiatal annyira be lesz zárva saját önzésébe, hogy képtelen lesz egyetlen szabad lépésre. Milliók vannak Magyarországon, akik nem tudnak gondolkodni. S ez az a fajta butaság, ami kárhozatot érdemel. A példabeszédbeli tíz szűz közül az öt balgát kizárták a mennyek országából. Testvéreim, nagyon súlyos dologról van szó. A hazugság atyja, az ördög működik. Szabadságot hazudik, és közben elveszi az ifjúság szabadságát.

Csak egy példát mondok. Nyugodtan azt lehetne mondani – talán van is, aki mondja –, hogy ne tanítsuk a gyerekeket a magyar értékekre, majd ő választ, amit akar. Az ilyen a szlávot sem fogja megbecsülni, a zsidót sem, a németet sem. Identitás nélküli tömegember lesz. Csak egy nagyon erős, értelmes, értékekre alapozott identitástudattal lehet a másikkal beszélni és a másikat értékelni. Vagy nyugodtan mondhatjuk, hogy ne tanítsuk őket még a magyar nyelvre sem, hátha valamelyik a franciát akarja választani anyanyelvének, ezért makogjunk neki 18 éven keresztül. Testvérek, higgyétek el, a mai divatos gondolatsémákat következetesen végiggondolva ilyen primitív konklúziókhöz jutunk.

A szabadságra pedig éppen a példa és annak utánzása, követése vezet el. Az első a naiv és külsődleges utánzás. Ne nézzük le: ez a gyermek világa. Hogy tanul meg a kisgyermek beszélni? Úgy, hogy utánozza a szájmozgásunkat. Hogy tanul meg járni? Utánoz minket. Csodálatos dolog az utánzás. A gyermek, persze, nem infantilis lény, nem is szabad vele infantilis módon viselkedni. Ő a felnőtt világban szeretne részt venni, oda belenőni, azért

utánoz minket. De nem csak a gyermek világa ez, hanem a katekumené is, a hittanulóé, legyen bár harminc-negyven éves. Nem kell neki egyszerre mindent megmagyarázni, egyszerűen be kell vezetni lassan az Egyház életébe, s később majd megérti. Ilyen a noviciátus világa is. A novíciusokkal nem kell megszavaztatni, hogy melyikük mit tart rendi hagyománynak? Aki jó szívvel jött, az nem fél megtenni azt, amit még nem ért. Ez a legősibb nevelési módszer, ha ezt kihagyjuk, valami lényegeset hagytunk ki. Ezt a nagy pedagógusok mindig tudták.

Szent Ferenc atyánk idejében lépett be a rendbe János testvér, egy igen naiv, egyszerű ember. Azt gondolta, hogy úgy lesz szent, ha mindig azt csinálja, amit Ferenc csinál. Ezért követte őt és minden cselekedetét pontosan utánozta. Ha Ferenc köpött, akkor ő is köpött. (A középkorban ez egészen természetes volt.) Ha Ferenc az égre nézett, akkor ő is az égre nézett, és így tovább. Egyszer aztán Ferenc félrehívta és megmagyarázta neki, hogy nem mindent, csak az igazán lényeges dolgokat kell utánozni. De a háta mögött csak úgy emlegette: a szent János testvér.

Nagyon nagy erőforrástól esnek el azok, akik ezen a fokozaton nem mennek át. Nyilvánvalóan ez majd később továbbfejlődik. De belépni egy emberi közösségbe, belépni a hit univerzumába lehetetlen csupán a rációra hagyatkozva. Testvérek, óriási erőt ad a begyakorolt, átvett szokás. Ha én szeretem Ferencet, ha én szeretem Bosco Szent Jánost, vonzódok hozzájuk, életpéldájukhoz, ez a vonzalom nem veszi el a szabadságomat. Ha értékek vonzanak, csodálatos módon kibontakozik személyiségem. Szent Pál Jézus Krisztus rabszolgájaként beszélt magáról, s látjuk, hogy ha van a világon egyéniség, akkor ő az volt.

S most jön a második lépés: a kritikus, de bensőséges utánzás. Általában ez akkor következik be, ha a tanítvány távol kerül mesterétől. Távol kerül a szülőktől, távol kerül a nevelőktől. Esetleg más jó hatások is érik. Ilyen a kamasz magatartása. Ne ijedjünk meg tőle, higgyük el, hogy ez egy szükséges fázis. Kritikával újra megvizsgál mindent, de ebben nincs semmi rosszindulat. Már nem hagyatkozik a számára tekintélyt jelentő személyek véleményére, hanem ő maga akar a dolgokra rájönni. Mint ahogy a szamariai asszonynak mondták a szamariabéliek: – Most már nem a te szavadra hiszünk, mi magunk tudjuk, hogy ő a világ Üdvözítője. A kamaszt nem szabad belevinni olyan helyzetbe, ahol a vallás kritikájának céltáblája lehet. Ha ő most annyira nem akar misére jönni, akkor éreztetni kell vele, hogy ezzel fájdalmat, szomorúságot okoz, de semmiképp sem szabad kétséget hagynunk afelől, hogy továbbra is szeretjük őt. Higgyük el, hogy ha nekünk a szentmise abszolút érték, akkor erre ő is újra rá fog ébredni. Bizzunk meg benne. Ez a kamaszos magatartás jellemző minden fiatal nemzedékre, még egy szerzetesrenden belül is, hogy bírálják mesterüket, de ez nem baj, hiszen egy lépés a szabadság felé. A nagy baj az, testvérek, ha egy ifjú generációnak nincs mi ellen lázadni, mert nem kapott semmit.

Ez olyan, mint amikor egy nagy festő, egy nagy mester tanít valakit, és beleviszi az ő stílusába. Ha a tanítványa igazán tehetséges, akkor előbb-utóbb ellentmond a mesterének. De stílusosan mond ellent, és megtalálja önmagát. Az a szörnyű, amikor egy ifjúság nem lázad, mert nem is kapott értékeket. Nincs miért megharcolnia, mint ahogy Jákobnak harcolnia kellett azzal a titokzatos alakkal, Isten angyalával, míg végül azt mondhatta: – El nem engedlek, amíg meg nem áldasz.

A legutolsó fázis, a lényegyet transzponálni tudó utánzás, követés. Az egyházban így van rendjén és helyes, ha mindegyik fázis megtalálható. Jó a kisgyermek és a katekumen naiv és jámbor utánzása. Nehogy kifejtsétek a kisgyermeknek, hogy mit jelent, hogy az Úr Jézus jelen van az Oltáriszentségben! Azt kell inkább elmagyarázni, hogyan kell térdet hajtani, és mi a különbség a térdhajtás meg a letérdelés között, s hogy egész testünkkel imádjuk Jézust, nem csak az eszünkkel.

A legzseniálisabb pedagógus egyébként a szent liturgia. Belénk sugározza a hit nagy tényeit. Szent Ferenc atyánk mindig is megmaradt egy gyermek-fokon, amikor az Úr Jézus

nyomába akart lépni. Érdekes, az Evangéliumból azt idézi, hogy követni kell a mestert, nem utánozni. Ezért megy el a Szentföldre is. Legjobban Charles de Foucauld hasonlít rá. Még külsőre is olyan akar lenni, mint Jézus. És milyen jó, hogy az Egyházban ilyenek is vannak. Aztán van egy kritikussabb, de bensőségességre törekvő követés. A szentek mindegyike ezt tette: ráébredt Krisztus tanítására, annak lényegére. De ez még kevés. Transzponálni is tudni kell. Ez viszont óriási munka, melyre a fundamentalizmus nem is képes.

A fundamentalizmus infantilis. Szó szerint érti a Bibliát, pedig nem szó szerint kell venni, hanem komolyan. Ha például szó szerint vennénk, hogy ha megbotránkoztat jobb kezünk, le kell vágnunk, kinek volna még meg mindkét keze? A fundamentalizmus nem hisz a Szentlélekben, mert nem tudja elképzelni, hogy amit a Názáreti Jézus kétezer évvel ezelőtt mondott, azt a XX. században más körülmények között, de ugyanolyan odaadással meg lehet tenni. Jézus Krisztus nem akarta, hogy egyháza infantilis maradjon.

Maga az Ősegyház is szenvedett emiatt: Soha akkora krízis nem jelentkezett az Egyházban, mint amikor az Úr Jézus a mennybe ment. Várták mindennap, hogy visszajön az ég felhőiben, de Jézus nem jött vissza. Mindent át kellett értékelni. Rá kellett jönni, hogy az új körülmények között, görögként, rómaiként, császári alkalmazottként, vagy a császári hadseregek parancsnokaként hogy lehet valaki Krisztus-követő. Hogy hogyan lehet valaki Krisztus-követő vértanúként, – erre hamar rájöttek. De amikor abbamaradtak az üldözések, időbe telt, míg a keresztények nem csak meghalni, de élni is megtanultak Krisztusért.

Micsoda szellemi tevékenység eredménye az újszövetségi Szentírás! Nem magnófelvétel, amely a názáreti Jézus által mondottakat rögzíti szó szerinti, hanem az Egyház műve, ami mögött ott a kinyilatkoztató Szentlélek. Van egy réteg az Újszövetségben, amely már Jézus megértése, tehát nagyon nagy tévedés, ha valaki azt mondja, hogy egyedül a Biblia számít, és az Egyházat nem fogadja el. A Bibliában már benne van az Egyház, nem lehet megkerülni. Ezért még azt is kétlem, hogy vajon az Úr Jézus mondta-e az utolsó vacsorán, hogy „példát adtam nektek”. Nem az Egyház jött rá inkább a Szentlélekben, hogy akkor adta a legnagyobb példát, amikor nem is akart példát adni, azzal, hogy megmosta tanítványai lábát? Ugyanezt kell megtenni mindannyiunknak, és a nagy nevelők elvezetnek bennünket idáig. Nem azt kell nézni, hogy Szent Ferenc vagy Bosco Szent János mit tett egy századdal, vagy hétszáz évvel ezelőtt, hanem hogy milyen odaadással tette. Meglátta a kor óriási ínségét, és így felelt rá. Nekem a mai kor ínségét kell meglátnom. Ezért nem lehet restaurálni pl. az 1950-ben abbahagyott szerzetesi életet. Az új körülmények között az új kihívásokra kell felelnem a hősiességig menő odaadással. Nem megalkuvás ez és nem lazítás. A lazítás ott kezdődik, ha kispórolom belőle az önátadást. Ugyanúgy, mint az én rendalapítóm, egész szívvel oda akarom adni magamat. És ha az ember ide eljut, egy vonzó példa sodrásában képes lesz meg is tenni, amit kell.

Mi, Krisztus-követők, ha eljutunk arra a szabadságra, hogy az Úr Jézus bennünk él, akkor nem sokat kell törnünk a fejünket, hogy mi van megengedve és mi nem. Hadd ajánljak egy módszert: kérdezd meg az Úr Jézust: – Uram, te most mit tennél a helyemben? Rögtön tudni fogod, hogy mit kell tenned. Az imént említett morálteológusok ezt elfelejtik megkérdezni. Ha mernék szembesíteni magukban az abortuszt, az eutanáziát, a szabadszerelmet az élő Jézus Krisztussal, ha megkérdeznék tőle szívük mélyén: – Uram, te mit szólnál mindehhez?, nem kétséges, hogy megkapnák a helyes választ, és tudnák, mit kell tenniük. És ez a szabadság teljessége.

A szabadság nem választási képesség a jó és rossz között. Ha ezt a meghatározást tanítjuk, mérgezzük vele az emberek tudatát. Hiszen akkor az Isten nem lenne szabad, mert ő nem tud rosszat tenni! A szabadságot mi arra kaptuk, hogy a jó és a még jobb közül válasszunk, az egyre jobbat válasszuk. A szabadság végül is nem más, mint a szeretet teljessége, a teljes kibontakozás, önmegvalósítás – az önátadás által!

Testvéreim, a legnagyobb jó, amit az ifjúságnak adhatunk, a vonzó példa, amely megragadja, s aminek sodrásában megtalálja önmagát, hivatását. És megtalálja azt az Istent, aki őt szabadságra teremtette.

3. este

Don Bosco Szent János pedagógiájáról elmélkedve arra gondoltam, hogy a feltétlen elfogadás és a jó példa vonzása után az abszolút értékek erőteréről kellene beszélnem. Időközben azonban módosítanom kellett ezt az elképzelésemet, mert az elmélkedésekre készülve, írásai és a róla szóló könyvek segítségével, és az imádságban találkozva vele rádöbbsentem, hogy többről van szó itt, mint pedagógiáról: munkásságának forrása a pedagógián túlnyúló szeretet, az életszentség.

Miközben a Teresio Bosco által 1979-ben megírt életrajzot olvastam, rádöbbsentem, hogy Bosco Szent János nem az abszolút értékek erőterébe helyezte növendékeit, – erre talán még a szabaddkőműves nevelés is képes –, hanem az élő, személyes Istennel hozta kapcsolatba őket, és az örökkévalóság vonzásában élt. A modern idők legnagyobb pedagógusa ő. Igen, a legnagyobb, mert rendje által ma is a legtöbbször oktat és nevel, megsokszorozva önmagát. Előkészített bennünket egy új világra, ami most következik, hiszen az ateista materializmus nagyjából lefutott, vége. Persze, a sebei itt vannak rajtunk, még az egyházi embereken is. Megnyilvánul ez szemléletünk evilágiságában.

Például, hogy mit csinálnak a klarissza nővérek? És ha nem csinálnak semmit, akkor mire valók? (Ezt egy másik rendbeli nővér kérdezte.) Azután evilági boldogulásunk eszközének tartjuk a vallást, az örökkévalóságot szinte zárójelbe téve. Pedig tudatosítanunk kellene, hogy egy-két hónap, év és megyünk. S van fogalmunk egyáltalán arról, hogy mi az örökkévalóság? Ezek mind a materializmus okozta sebek, melyek az Egyház testén is kiütözköznek.

De fordult a világ és az ezredvég felé sodródva egyre jobban elmerül Európa egy újfajta vallásosságban, amellyel az ördög szédít bennünket. Amely tulajdonképpen nem más, mint a materializmus vallásos változata, a New Age. Mi ez? A személytelen abszolútumok, a világenergia vallása. Márpedig a személyes lét magasabbrendű a személytelennél. Hogy lehet Isten a világlélek meg a világenergia?

Amikor a hatvanas években a teológián unatkozva, ásítozva végigszenvedtük Valentinosz és a gnosztikusok agyafűrt rendszereit a világfákról, és az isten meg a világ egységéről, ki hitte volna, hogy ez még évtizedek múltán visszatér? Az Istenre szomjazó lélek pedig mindenféle vallásos moslékot beszippant.

Testvéreim, tudjátok miben különbözik a New Age a materializmustól? Semmiben. A materializmus egy szégyenlős gnosztikus vallás, amely az anyagot abszolutizálja. Most, hogy a vallásos érzéseket kielégítsék, az energia került az abszolútum helyére. De mindegyikben lényeges, hogy nincs túlvilág. Don Bosco Szent Jánosnak pedig éppen az a mondanivalója, hogy van túlvilág és a személyes Isten előtt állunk.

Valaki levelet írt barátjának, aki részt vett egy „reiki” bevezető kurzuson, és reagált arra, amit tapasztalt. Az egyhetes bevezető kurzus végén a kurzust vezető nő – a *Gyógyítsd magad* című könyv szerzője – a kurzus résztvevőinek kiszolgáltatta az első négy „reiki” beavatást. Mindehhez zenei aláfestés: „om” hang, különböző variációkban és keresztény kulisszák: kereszt a falon. Később már ez sem lesz ott. Minden résztvevőt külön-külön beültettek egy székbe, és miután behunyta a szemét, következett a kézzel érintés, amely a világenergiát közvetítette.

A toscana-i püspökök egy S.O.S. jelzésű pásztorlevelet írtak az újraeledő mágiáról, varázslásról és démonológiáról, aminek nincs köze a kinyilatkoztatott valláshoz. Az Ószövetségben ki kellett irtani mindazt, aki ilyet művelt. Mire való ez a vallás? Hogy elmulassza a fogfájásomat meg a fejfájásomat. Ez aztán az igazi Isten-keresés! Arra való a vallás, hogy a halálom előtt minden jól menjen? Nem, hanem hogy a halálon túl az élő Istenhez vezessen.

Aki ráér, kutasson utána, hogy honnét finanszírozzák ezeket a meditációs kurzusokat. Papoknak egyenesen ingyen ajánlják. Vigyázzunk: Honnét kapják a pénzt? Kinek a nevében teszik mindezt? Miután meguntuk már a lapos magyarázatot, hogy minden anyag, most mindent szellemnek tekintünk. Ez az, amit az ember kínjában kitalál. Bárki, aki nem hallott Istenről és elkezd gondolkodni, ugyanilyen eredményre jut. Ehhez nincs semmi köze a mi kinyilatkoztatott hitünknek. A Biblia egyetlen nagy állítását sem lehet kitalálni.

Egyetlen vallás nem tud arról, hogy van teremtés, csak a zsidó és a keresztény. Másutt az istenek harca során jön létre a világ. A Biblia világosan állítja, hogy egyrészt van a személyes Isten, másrészt van a világ, mely nem isten: Istentől, de nem Istenből keletkezett. Azért van nagy keletje a New Age-nek, mert az az emberi agy terméke, s ezt meg tudja érteni az ember. A kinyilatkoztatást, az Isten szavát csak elfogadni lehet. Testvéreim, még ilyen nagyszerű dolgokkal is visszaélünk, mint a nem keresztényekkel folytatott dialógus, párbeszéd. Persze, fontos minden emberrel a párbeszéd, de vigyázzunk, a kinyilatkoztatott igazságok nem képezik vita tárgyát. A dogmatika nem ismer párbeszédet abban a kérdésben, hogy vajon Isten teremtő-e vagy sem. Ha neked az a véleményed, hogy nem teremtő, akkor folytathatunk párbeszédet, de nem erről. A hitigazságokat őrizni kell.

Bosco Szent János pontosan a személyes Isten jelenlétében nőtt fel, és a túlvilág utáni vágyakozás töltötte el. Édesanyja gyakran mondta: – Isten lát téged. Ne feledd, hogy Isten látja a gondolataidat is. Arról is beszélt neki, hogy a jó Isten teremtett mindent, még a csillagokat is. A végtelen, teremtő Isten, aki nem része a világnak, ő van jelen, ő lát, ő van melletted. Ez az írni-olvasni nem tudó asszony megtanította a fiát arra, hogy Isten jelenlétében éljen.

Még az is nagy kegyelem, hogy ha valaki korán megtapasztalja a mulandóság élményét. Mint Don Bosco gyerekkorában, amikor kalitkába zárt kedvenc kis rigóját a macska megette. Úgy zokogott, mintha barátja halt volna meg, és levonta a következtetést: „*Minden mulandó. Itt nincs örök élet.*” Mintha Lisieux-i Terézt hallanám, azon a karácsonyi éjszakán, meg amikor a nővérei elhagyták a házat, és megállapította, hogy: az egész élet csupa búcsúzás. Testvéreim, aki ezt átéli és elfogadja, és a túlvilág felé, az örökkévalóság felé fordul, olyan boldog, kiegyensúlyozott ember lesz, hogy példájával igazolja, hogy ez a keresztény alapállás emberebb emberré nevel.

Amikor Don Bosco egyszer rokonainál dolgozott, váratlanul benyitottak hozzá, s ez a kamasz fiú, ott imádkozott térden állva, lehunyt szemmel, könyvvel a kezében, az ég felé fordítva arcát, és úgy rázták meg, hogy térjen magához. Az Istenbe merült ember!

„*Da mihi animas, cetera tolle. Adj nekem lelkeket, a többit vedd el.*” Ne szégyelljete, szalézi testvéreim, azt, hogy ezt mondta, hogy a „lelkekről” beszélt. Mert ezzel Bosco Szent János kifejezte, hogy a gyerekeknek nem csak kenyeret akart adni, hanem azzal együtt az örök üdvösséget. Lelkeket akart nyerni az örökkévalóság, az Isten országa számára.

Érdekes, hogy aki ennek a világnak akarja nevelni az ifjúságot, az üresfejű, érzéketlen szívű, tartalmatlan, félelmetesen üres embereket nevel. Micsoda ifjúság az, amely nem látja maga előtt azt a jövőt, ami az Isten országa?! Az ilyen emberekkel beszélni sem nagyon lehet. Nincs miről. Nincs félelmetesebb ennél az ürességnél! Aki viszont az örökkévalóságra neveli az ifjúságot, aki nem fél arról beszélni a kicsi gyerekeknek, hogy egyszer meghalunk, de Isten országában élünk tovább, hiszen az Úr Jézus föltámadt, az olyan férfiakat és nőket nevel, akik boldogok lesznek a földön. Akik értenek a szakmájukhoz, akik nem lopják ki a cementet az épületből, nem kérnek horribilis összegeket a szegény nyugdíjas asszonytól, amikor szerelőként megjavítanak valamit a lakásában. Őket nem a gyors meggazdagodás vágya fogja hajtani, hanem az Isten jelenlétében való élet lesz számukra a legfőbb érték.

A nevelés gyökere: ez a végtelen és személyes Isten itt van, mi pedig a túlvilág előtt állunk. A Biblia nagyon keveset foglalkozik a gyermek belső vallási világával, ezért olyan nagy jelentőségű Sámuel első könyvének 3. fejezete, ahol a Héli főpap szolgálatában álló

kicsi Sámuel az Úr ládájának közelében alszik. Megszólítja az Úr: „*Sámuel, Sámuel!*”, mire odamegy az öreg főpaphoz, s azt mondja: – Itt vagyok, hívtál. Héli válasza: – Nem hívtalak, fiam. Ez még kétszer megismétlődik, s végül a főpap rájön, hogy az Úr szólítja a gyermeket. Ezért ezt a tanácsot adja neki: – Ha még egyszer szól hozzád, akkor így felelj: Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád!

Ez az igazi nevelés, amikor a gyermek megszólítva érzi magát. De ha azt mondja neki az osztályfőnöke, hogy nincs Isten, csak saját magadat hallottad. Vagy pedig: Én hívtalak. Micsoda elárulása ez az embernek! Ez az öreg, és bizony bűnökkel terhes életű, félig vak pap még meg tudja tanítani a legfontosabbat a gyermeknek: hogy hallgasson az Istenre. Mert megszólít a személyes Isten. A kozmikus energiák, a csillagok nem. Azok semmik, rajtunk nem uralkodnak: nincs determináció. Nem kaptátok meg a Galata levélben a felszabadító levelet? Vallásos emberekként ti is a régi elemek szolgátságában akartok görnyedni Budapesten, mint az „ostoba galaták”? Elfelejtitek meggyónni, hogy Isten helyett más uralomnak szolgáltatok, amely mögött nagyon sokszor sátáni erők vannak? Szabad vagyok, semmi sem befolyásol, senki sem uralkodik rajtam, egyedül Krisztus, akit önként választottam egyetlen Uramnak és Mesteremnek.

Ezt tanítja meg Don Bosco kis tanítványának, Savio Domonkosnak. Csodálatos találkozás! Az életéből csak ezt az egy részletet szeretném látni, amikor ezzel a kisfiúval hosszan elbeszélget, hogy a végén így szóljon:

– *Úgy látom, jó posztó vagy.*

– *És mire való a posztó?*

– *Arra, hogy szép ruhát készítsünk belőle az Úrnak ajándékolni...*

– *Ha én vagyok a posztó, akkor ön legyen a szabóm... Kérem, vigyen magával. Készítsen szép ruhát az Úrnak...*

Amikor Don Bosco névnapja közeledik, minden gyermek felírja kívánságát. Domonkos csak öt szót ír: „*Segítsen nekem, hogy szentté legyek.*” Milyen felnőtt lesz az ilyen gyerekből, akinek ez a vágya: „Szent akarok lenni.” Nem nagy művész, nem balerina, nem ünnepelt nagyság, hanem – szent. Közülünk sokan ezzel szemben eláruljuk gyermekeinket és kiszolgáltatjuk őket a testnek. Puhánynak neveljük őket, vagyis idiótáknak. Jung, a legnagyobb pszichológus megmondja, hogy *az a normális ember, aki a minimális feltételek mellett boldogan él.* A mai nevelésből szinte teljesen kiveszett a lemondás gyakorlása: – Ezt a falatot most Jézus kedvéért nem eszem meg, hanem odaadom a testvéremnek. Ehelyett állatokat nevelünk, amelyik nem tudja, hová megy és mit tesz, csak a külső, vagy a belső ingerek mozgatják, mint a kutyát meg a macskát.

Elsőáldozáskor Domonkos ezt mondja: *Inkább a halált, mint a bűnt.* Ez azért arcul csapja a katolikus nevelést is a sok megalkuvás miatt. Két évszázadon keresztül sikerült az ördögnek főiskolai szinten bevetetnie a kereszténnyel, hogy: a bűn nem is olyan nagy baj, majd kinőjük, sőt még hasznos tapasztalatokat is szerzünk általa, meg hogy az Isten irgalmas.

– *Mária, neked adom szívemet* – írja Domonkos a Szeplőtelen Fogantatás dogmájának kihirdetésekor. – *Add, hogy mindig a tied maradjak. Jézus, Mária, ti legyetek mindig barátaim. De Isten irgalmára, hagyjatok inkább meghalnom, semhogy szerencsétlenségemre csak egyetlen bűnt is elkövessek.* S akkor Bosco Szent János megtanítja szentnek lenni ezt a gyermeket. Ezt írja neki: – *Először is kell a vidámság. Ami zavart kelt benned és elveszi a békédet, az nem Istentől való. Vigyázz, ha zavar van a lelkedben, akkor a bűn felé mész. A vidámságot a büntelenség adja.*

A második tanács tanulmányaira és imádságaira vonatkozik: – *Figyelj az iskolában, igyekezz a tanulásban, igyekezz az imádságban, ez állapotbeli kötelesség. Mindezt ne becsvágyból, hanem Isten szeretetéből tedd.* – S ezzel megadja a motívumot.

A harmadik tanácsban a főparancsot idézi: – *Tégy jót másokért. Segítsd mindig társaidat. Még ha áldozatba kerül is, ebben áll az életszentség.* De Savio Domonkosnak már csak pár

hónapja van hátra. Legyengül, fogy ez a kis kamasz gyerek, Don Bosco szeretné megmenteni, hazaküldi. Domonkos kérése: – *Segíts, hogy gyorsan szentté legyek. Nincs sok időm.*

Egy alkalommal álmából kelti fel mesterét, és elküldi egy haldoklóhoz. Pontosan elmagyarázza, hová kell mennie. S ott egy asszony boldogan fogadja, hiszen a férje egykor megtagadta hitét, most pedig haldoklik és szeretne meggyónni, megáldozni. Ezután Don Bosco előveszi tanítványát, hogy honnan tudta, hogy épp ide kell mennie. Savio Domonkos erre elsápad, nem szól. S Don Bosco attól a naptól fogva tudta, hogy az Oratóriumban van egy fiú, aki az Istennel beszélt. És akihez az Isten beszélt...

Utolsó beszélgetésük így hangzott:

– *Mit tegyek még Istenért?* – kérdezte Domonkos.

– *Ajánld föl szenvedéseidet.* – felelte Don Bosco.

– *Hát még mit tegyek?*

– *Ajánld föl az életedet.*

– *A mennyországból láthatom majd az oratóriumi társakat és a szülőket?*

– *Igen.*

– *Es eljöhettek meglátogatni őket?*

– *Ha a Jó Isten akarja, akkor eljössz.*

S 1857. március 9-én elbúcsúzik halálos ágya mellett álló édesapjától: – *Isten veled, apám...* Akadozva mondja: – *A plébános azt mondta, ...de nem emlékszem már ... Milyen szépet látok ...* 15 éves volt, amikor meghalt, s ma a szentek sorában van.

Bosco Szent János Isten jelenlétébe helyezte gyermekeit, és az örökkévalóság számára nevelte őket. Ezért nevelte őket egyszerre a földnek is. Az ember akkor van igazán itthon a földön, ha nincsen itthon. Csak az állat van itthon egészen a földön. Nekünk nincs maradandó hazánk itt, a földön, mi az eljövendőt keressük. S ha végigtekintünk Európa népeinek történelmén, azt látjuk, hogy azok hozták létre történelmileg, gazdaságilag igazán nagyot, azok adták hazát a hontalanoknak, akik ilyen vándorok voltak. Ezek a legnagyobb nevelői az emberiségnek. Nem személytelen abszolút értékek erőterébe helyezték az ifjakat, hanem az élő Istennel hozták őket kapcsolatba. És azt a túlvilágot, azt a csodálatos országot mutatták meg nekik, amelyről Jézus beszélt, és az utolsó szavaival is tanúságot tett: – *„Atyám házában sok lakóhely van. Ha nem lenne, akkor megmondtam volna nektek. Elmegyek, hogy helyet készítsek nektek.”* (Jn 14,2)

Bosco Szent János nem a nirvána elé állította növendékeit, nem személytelen őserők elé, nem a bennük szunnyadó önmegváltás lehetősége elé, hanem az igazi személyes túlvilág elé. A háromszemélyű egy Isten elé, Jézus Krisztus elé, aki maga a mi mennyországunk. Mert mi más lehetne egy személy számára a mennyország, mint egy másik személy, az abszolút személyesség?

Ámen.

*Éljetek a szentek példája szerint!
(Béke Királynője, 1994. október 25.)*